

KREKÓ PÉTER
GYŐRI LÓRÁNT
ZGUT EDIT

OROSZORSZÁGBÓL GYÜLÖLETTEL

**Az oroszbarát szélsőséges csoportok
aktivitása Közép-Kelet-Európában**

OROSZORSZÁGBÓL GYŰLŐLETTEL

Az oroszbarát szélsőséges csoportok
aktivitása Közép-Kelet-Európában

Krekó Péter
Győri Lóránt
Zgut Edit

2017. április
A Political Capital tanulmánya

POLITICAL CAPITAL
POLICY RESEARCH & CONSULTING INSTITUTE

© Political Capital Kft. 2017

ISBN 978-963-9607-15-6

TARTALOM

Köszönetnyilvánítás	5
Szerzők és résztvevő intézmények	7
Ausztria	7
Csehország	7
Magyarország	7
Lengyelország	8
Szlovákia	8
Vezetői összefoglaló	9
Szeptarizmus és irredentizmus, mint politikai stratégia	9
Hiányzó válaszok	15
Mit kellene tenni?	16
Csehország	18
Politikai háttér	18
Egység a szélsőségesek között	19
Szélsőségesek tevékenysége a Krím annektálását követően	20
A dezinformáció, mint nemzetbiztonsági veszély	21
Szlovákia	22
Politikai háttér	22
Félkatonai radikalizálódás Oroszország segítségével	24
Beszivárgás a bűnüldöző szervezetekbe	25
Magyarország	26
Politikai háttér	26
A Jobbik és a hozzá kötődő szervezetek nagygyűlései az orosz zászló körül	27
Aktív intézkedések: a Magyar Nemzeti Arcvonal és a Kovács Béla-ügy	28
Európai és regionális biztonsági fenyegetés	30

Lengyelország	32
Politikai háttér	32
Választási biznisz és kémkedés	32
A múlt sérelmeinek szelíd hatalma	34
Ausztria	35
Politikai háttér	35
Kapcsolatok Oroszországgal: mainstream és szélsőséges	36
A bálók városa	37
1. melléklet – Nyugat-ellenes narratívák a vizsgált országokban	39
Ausztria	39
Csehország	39
Magyarország	39
Szlovákia	40
Lengyelország	41
2. melléklet – Oroszpárti félkatonai szervezetek KKE-ban	43
Csehország	43
Magyarország	44
Szlovákia	46

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Jelen tanulmány egy öt országot lefedő, egyéves kutatási projekt eredményeinek összefoglalója. A kutatás általánosságban a Kreml-barát politikai szereplőket, azon belül is elsősorban az erőszakos szélsőjobboldali mozgalmakat vizsgálta, Ausztria, Csehország, Magyarország, Lengyelország és Szlovákia esetében. A Political Capital ebben a témában már korábban is publikált Európára kiterjedő kutatási eredményeket^{1,2} és országspecifikus tanulmányokat,^{3,4} valamint egy, a Kreml-barát politikai szereplők ultrakonzervatív, illiberális értékeinek „exportjáról” szóló tanulmányt.⁵ Mások is végeztek hasonló kutatásokat^{6,7,8,9,10}, mégis, ez az első olyan komparatív vizsgálat, amely az orosz állam és megbízottjai stratégiájának erőszakos leágazásaira összpontosít, és azt vizsgálja, hogyan támogatják a szélsőséges szervezeteket, hogyan próbálják aláásni az Ukrajnával és az Egyesült Államokkal kialakult kétoldalú kapcsolatokat, illetve destabilizálni a régiót. A kutatás eredményének többsége indikatív jellegű a szélesebb régióra tekintve is.

1 Krisztián Szabados and Péter Krekó, “Russia’s Far-Right Friends” (Political Capital, 2009), http://www.riskandforecast.com/post/in-depth-analysis/russia-s-far-right-friends_349.html.

2 Political Capital, “The Russian Connection The Spread of pro-Russian Policies on the European Far Right,” 2014, http://www.riskandforecast.com/useruploads/files/pc_flash_report_russian_connection.pdf.

3 Péter Krekó et al., “Marching towards Eurasia - The Kremlin Connections of the Slovak Far-Right” (Political Capital, 2015), http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/PC_Study_Russian_Influence_Slovakia_ENG.pdf.

4 Attila Juhász et al., “‘I Am Eurasian’ - the Kremlin Connections of the Hungarian Far-Right,” 2015, http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/PC_SDI_Boll_study_IamEurasian.pdf.

5 Péter Krekó et al., “The Weaponization of Culture: Kremlin’s Traditional Agenda and the Export of Values to Central Europe” (Political Capital, 2016), http://www.politicalcapital.hu/wp-content/uploads/PC_reactionary_values_CEE_20160727.pdf.

6 Anton Shekhovtsov, *Tango Noir: Russia and the Western Far Right: Tango Noir* (Abingdon: Routledge, 2017).

7 Cas Mudde, “Russia’s Trojan Horse,” *OpenDemocracy*, 2014, <http://www.opendemocracy.net/od-russia/cas-mudde/russia%27s-trojan-horse>.

8 Alina Polyakova and Atlantic Council, “Putinism and the European Far Right,” *Institute of Modern Russia*, 2016, http://imrussia.org/images/stories/Russia_and_the_World/Putin-Far-Right/alina-polyakova_putinism-european-far-right.pdf.

9 Emel Akçali et al., *Eurasianism and the European Far Right: Reshaping the Europe-Russia Relationship*, ed. Marlene Laruelle (Lanham: Lexington Books, 2015).

10 Mitchell A. Orenstein, “Putin’s Western Allies,” *Foreign Affairs*, 2014, <https://www.foreignaffairs.com/articles/russia-fsu/2014-03-25/putins-western-allies>.

Az összefoglaló országspecifikus tanulmányokra épült, melyek készítésébe az adott országból vontunk be helyi szakértőket és oknyomozó újságírókat. Köszönetünket fejezzük ki a szerzőknek és a közreműködő intézményeknek.

Minden hibát és tévedést sajátunkként ismerünk el.

SZERZŐK ÉS RÉSZTVEVŐ INTÉZMÉNYEK

Ausztria

Fabian Schmid – oknyomozó újságíró, Derstandard.at

Dr. Bernhard Weidinger – elemző, Az Osztrák Ellenállás Dokumentumtára (DÖW)

Csehország

Jakub Janda – a Kremlin Watch Program vezetője és igazgatóhelyettese, European Values Think Tank

Petra Vejvodová PhD. – egyetemi adjunktus, Brno Masaryk Egyetem, Társadalomtudományi Kar, Politikatudományi tanszék

Veronika Víchová - elemző, European Values Think Tank

Magyarország

Dezső András – oknyomozó újságíró, Index

Győri Lóránt – geopolitikai elemző, Political Capital

Juhász Attila – igazgató, Political Capital

Krekó Péter PhD. – a Political Capital főmunkatársa, az Indiana University vendégprofesszora és az Eötvös Loránd Tudományegyetem adjunktusa

Panyi Szabolcs – oknyomozó újságíró, Index

Zgut Edit – külpolitikai elemző, Political Capital

Lengyelország

Michał Kaciewicz – oknyomozó újságíró, Newsweek.pl

Łukasz Wenerski – elemző és projektmenedzser, Institute for Public Affairs (ISP) Európai Program

Szlovákia

Radovan Bránik – független biztonságpolitikai szakember és blogger

Grigorij Mesežnikov PhD. – elnök, Institute of Public Affairs (IVO)

Daniel Milo JUDr. – vezető kutató és a GLOBSEC Policy Institute Stratégiai kommunikációs programjának vezetője

INSTITUTE OF
PUBLIC AFFAIRS

Ez a kiadvány és a kutatás a National Endowment for Democracy támogatásával jött létre.

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

Szeparatizmus és irredentizmus, mint politikai stratégia

Az ukrán válság kezdete óta azok a különböző szélsőséges szervezetek, amelyek korábban elsősorban az etnikai, vallási és szexuális kisebbségeket tekintették fő ellenségnek, a figyelmüket geopolitikai kérdésekre irányították. Azon kívül, hogy a NATO és az EU ellen agítálnak, különös szimpátiát mutatnak Vlagyimir Putyin Oroszországaival, amit ideológiai és politikai mintának is tekintenek, ugyanakkor mély gyűlölettel viselkednek Ukrajnával szemben.

Számos ideológiai és személyes kapcsolatot találtunk orosz üzletemberek, politikusok és diplomaták, illetve a kutatásban vizsgált szervezetek között. E kapcsolatok nem véletlenszerűek, hanem inkább a Kreml szélesebb értelemben vett törekvéseinek részeként értelmezhetők. Ezek a törekvések alapjaiban akarják aláásni a régió stabilitását és a kétoldalú kapcsolatokat Ukrajnával, elsősorban úgy, hogy a régió igazi „bajkeverőit” támogatják: a szeparatista, revizionista és ultranacionalista érzelmeket. Minél több az országok közötti vitás kérdés, minél több történelmi sérelem támad fel a határok mentén, és minél több félelmet és zavart támasztanak a régióban, annál jobb a Kremlnek.^{11,12}

A Kreml forgatókönyve alapján már korábban is érveltek területi szét hullással, és támogatták a szeparatista mozgalmakat. Oroszország a nyugati világ különböző részein sokfelé asszisztált hasonló akciókhoz,

11 Vlagyimir Putyin ezzel kapcsolatban furcsa kijelentéseket is tett, amivel jelezte Moszkva destabilizációs szándékát: „Vannak, akik újra elő akarják venni a II. világháború kimenetének kérdéseit, nos, jó, vitassuk meg. De akkor nem csak Kalinyingrádról kell beszélnünk, hanem mindenről, Németország keleti részétől Lvovig, ami Lengyelország része volt, és minden mást. Ott van Magyarország és Románia is. (...) Ragadd meg a zászlót és hajrá!”

12 “Full Transcript of Bloomberg News’ Interview With Vladimir Putin,” *Bloomberg.com*, 2016, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2016-09-05/putin-discusses-trump-opec-ros-neft-brexit-japan-transcript>.

az olasz Északi Ligától a kaliforniai szeparatista mozgalomig.^{13,14} Az 1990-es évek előtt a szovjet tömbhöz tartozott kelet-európai régiónak sajátos jelentősége van, különösen az ukrán válság kezdete óta, amelynek során a Kreml még több forrást helyezett ki a régióba és még több intézkedést hozott.

Vladiszlav Surkov – aki Moszkva vezető stratégája és a Krím anektálásának értelmi szerzője¹⁵ –kiszivárogtatott e-mailjei szerint a destabilizálási stratégiát 2014-ben határozták el, a célja Kárpátalja autonómiája és Ukrajna föderalizálása volt. Ezt a ruszin és a magyar kisebbségek és az ukrán jobboldali szélsőségesek közötti konfliktusok kiváltásával akarták elérni, úgy, hogy az Ukrajnában, Magyarországon és Romániában működő szeparatista-nacionalista szervezeteket eszközként használják fel. Továbbá, Alekszandr Usovskij, Kreml-barát belorusz aktivista Ukrajna-ellenes nagygyűléseket szervezett és az ukrán területek leszakítását követelte. Lengyelországban, Csehországban, Szlovákiában és Magyarországon a helyi nacionalista mozgalmakat pénzelte Konstantin Malofejev, az oroszbarát „lázadókat” is támogató Kreml-közelit ortodox oligarcha anyagi segítségével.¹⁶ A közelmúlt „Laundromat” botránya feltárta, hogy 2012 és 2014 között a Kreml pénzelte Mateusz Piskorskit is, aki a lengyel Zmiana párt vezetője, a Kreml-barát és oroszpárti szeparatisták támogatója, egy hamis választási megfigyelő misszió szervezője, és jelenleg kémkedés vádjával van letartóztatásban.¹⁷¹⁸ (Az országtanulmányokban feltárt szervezetek tevékenységének egy részét az 1. táblázat foglalja össze.)

13 Anton Shekhovtsov, “The Italian Far Right Lega Nord Builds Closer Ties with Moscow,” 2017, <http://anton-shekhovtsov.blogspot.com/2017/03/the-italian-far-right-lega-nord-builds.html>.

14 Andrew E. Kramer, “California Secession Advocate Faces Scrutiny Over Where He’s Based: Russia,” *The New York Times*, 2017, <https://www.nytimes.com/2017/02/21/us/yes-california-calexit-marinelli-russia.html>.

15 Mihály Kálmán, “Kiszivárgott Iratok: A Fidesz És a Jobbik Segítségével Akarta Megszállni Kárpátalját Putyin?,” *Kettős Mércé*, 2016, http://kettosmerce.blog.hu/2016/10/26/a_fidesz_es_a_jobbik_segitsegevel_akarta_megszallni_karpataljat_putyin.

16 “Anti-Ukrainian Actions in the Czech Republic and Poland Sponsored by the Oligarch from Russia,” *24-My.info*, 2017, <http://24-my.info/anti-ukrainian-actions-in-the-czech-republic-and-poland-sponsored-by-the-oligarch-from-russia/>.

17 OCCRP, “The Russian Laundromat Exposed,” 2017, <https://www.occrp.org/en/laundromat/the-russian-laundromat-exposed/>.

18 Wojciech Cieśla, “Kto Prał W Polsce Brudne Pieniądze Z Rosji?,” *Newsweek.pl*, 2017, <http://www.newsweek.pl/swiat/polityka/sledztwo-newsweeka-kto-pral-w-polsce-brudne-pieniadze-z-rosji-film,407123.html>.

Moszkva nagyívű stratégiája az oroszbarát politikai partnerek és szervezetek támogatását erőteljes dezinformációs tevékenységgel kapcsolja össze. A Kreml a módszert az ún. *aktív intézkedésekre* építi, ami szovjet örökség, és ami a különböző országok politikai folyamatainak közvetlen befolyásolását jelenti.¹⁹ Ez jól illeszkedik az orosz hadsereg vezérkari főnökének, az orosz hírszerzés tevékenységét is felügyelő Valerij Geraszimovnak a modern hadviselésről alkotott felfogásához, amit a Krim elfoglalása előtt egy évvel részletesen is kifejtett: „Az *információs tér jelentős aszimmetrikus lehetőségeket nyit meg ahhoz, hogy csökkentsük az ellenség hadászati képességeit*”.²⁰

1. táblázat: Oroszbarát, ukránellenes radikális szélsőséges szervezetek és destabilizáló tevékenységük

Ország	Szervezet(ek)	Személy(ek)	Tevékenység
Csehország	Nemzeti Demokrácia/ Nemzeti Gárda	Nela Lisková	A törvényellenes Donyecki Népköztársaság törvényellenes „konzultálásának” létrehozása 2016-ban.
Magyarország	Jobbik	Kovács Béla	Kémkedés az Orosz Föderáció számára, az EU kárára (vizsgálatok kezdete: 2014).
Magyarország	Hidfo.ru portál/ az Orosz Föderáció Külügyminisztériuma	n.a.	Vád a magyar állam ellen, hogy T-72-es tankokat Ukrajnának adott el. A hamis hír 2014-ben a Kreml sajtóközleményében szerepelt.
Magyarország	Magyar Nemzeti Arcvonal	Györkös István	Airsoft-gyakorlat GRU tagokkal.

19 Steve Abrams, “Beyond Propaganda: Soviet Active Measures in Putin’s Russia,” 2016, https://it4sec.org/system/files/15.1.01_abrams.pdf.

20 Charles K. Bartles, “Getting Gerasimov Right,” *Military Review* 96, no. 1 (2016): 30.

Ország	Szervezet(ek)	Személy(ek)	Tevékenység
Szlovákia	Szlovák Megújódási Mozgalom	Marek Rusyniak	Gyakorlat a Spetsnaz volt kiképzőivel; partnerség a Narodnyi Soboral, Stig-gal, Dobrovec-csel; szeptatista harcosok toborzása 2014-ben.
Lengyelország	Zmiana / Új Jobboldali Kongresszus	n.a.	Gyűlöletbűncselekmények II. világháborús emlékművek ellen 2014-ben, Nyugat-Ukrajnában.
Ausztria	Identitárius Mozgalom	Martin Sellner	Menekültellenes tüntetések szervezése Alexander Dugin ideológiájának inspirációjára.

A stratégia célja, hogy kiaknázza a közép-kelet-európai régió belső gyengeségét: a régmúlt idők területi vitáinak keserű emlékét, a nacionalista-szeptatista tendenciákat és a sovinszta ideológiák nemzetet újra nagygyá tévő ígéreteinek kísértő szellemét. Más szóval: ahogy a felmérések mutatják, nem csak az idegengyűlölő nacionalizmus terjed a régióban²¹, de a revizionista, expanzionista tendenciák is jelentős támogatást élveznek (lásd 2. táblázat). Ahogy Bugajszkij és Asszenova írták: „Moszkva (...) igyekszik kihasználni a közép-kelet-európai politikai, etnikai, vallási és társadalmi viharokat annak érdekében, hogy a kormányokat ingatag helyzetben tartsa. A KKE-térségben a demokrácia visszafejlődése és ezzel párhuzamosan a nacionalizmus és a populizmus erősödése kedvez az orosz regionális céloknak és gyengíti a demokratikus intézményeket, valamint az EU megosztottságához vezet és aláássa a NATO hatékonyságát.”²²

21 Több információért nézze meg a Political Capital Demand for Right Wing Extremism Indexét, www.derexindex.eu

22 Janusz Bugajski and Assenova Margarita, *Eurasian Disunion: Russia's Vulnerable Flanks*, 2016, <https://jamestown.org/product/eurasian-disunion-russias-vulnerable-flanks/>.

Az oroszbarát szélsőséges szervezetek mintha szándékosan hajtának végre Moszkva stratégiáját. E hozzáállás kiváló példája a Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom (HVIM). A szélsőséges szervezet toborzómunkát folytatott a magyar határon túl, közleményeket adott ki arról, hogy Kárpátalja nem Ukrajna része, tiltakozó akciókat szervezett a „Donyecki Népköztársaság” támogatására, és felszólított a Petro Porosenko érdekeltségébe tartozó csokoládétermékek bojkottjára. A román hatóságokat azzal vádolta, hogy terrorista puccsot szerveznek Romániában. Vannak olyan szélsőséges szervezetek, amelyek Oroszországhoz fűződő, szemérmetlenül nyilvánvaló kapcsolatai még ennél is jobban dokumentáltak. A kiterjedt orosz titkosszolgálati kapcsolatokkal rendelkező, szélsőséges Magyar Nemzeti Arcvonal (MNA) mozgalom vezetője 2016 októberében megölt egy rendőrt Bőnyön. Kiderült, hogy korábban közös airsoft-gyakorlatokon vett részt a szervezet több tagja és az orosz katonai hírszerzés (GRU) több, diplomatának álcázott tisztje is. Az MNA korábbi honlapja, a Hidfő.ru egyik hamis híre és az arra reagáló orosz külügyminisztérium egy nyilatkozata igazolja azt is, hogy 2014-ben dezinformációs támadást szenvedett el Magyarországon az Ukrajnának átadott állítólagos tankokkal kapcsolatban. Budapest ráadásul kezd az az olyan oroszbarát nemzetközi szélsőséges csoportosulások hálózatának központjává válni, mint a Knights Templar International, gyakori vendéglátója a svéd, finn és brit szélsőségesek gyűléseinek is.

Több szélsőséges félkatonai egyén is harcol Kelet-Ukrajnában vagy támogatja a szeparatisták ügyét Szlovákiában; egyikük Martin Kepřta, a Szlovák Sorkatonák (Slovenskí Branci-SB) egykori tagja, akit korábban a Spetsnaz, az orosz katonai hírszerzés különleges egységeinek volt tagjai képeztek ki. A lengyel kémelhárítás jelenleg Mateusz Piskorski ellen nyomoz Oroszországnak folytatott kémkedés vádjával. Piskorski, aki a 'Változás' (Zmiana) lengyel baloldali párt vezetője, és a szélsőjobboldali Új Jobboldali Kongresszus (KNP) két aktivistája állítólag 2014-ben részt vett úgynevezett „aktív intézkedésekben” Ukrajna területén, és etnikai konfliktust provokált a Nyugat-Ukrajnában élő lengyel kisebbséggel.

A „Donyeck-i Népköztársaság” 2016 szeptemberében a cseh szélsőjobboldal, közöttük a Nemzeti Gárda félkatonai csoport segítségével „konzulátust” nyitott Csehországban (amit a cseh hatóságok nem ismertek el). A szélsőséges erők és Oroszország között a cseh biztonsági információs szolgálat (BIS) szerint is kiterjedt kapcsolatok vannak.

Ausztriában nemcsak a szélsőjobboldali FPÖ áll a Kreml érdekkörében, de egyre intenzívebb az együttműködés Oroszország és az Identitäre Bewegung Österreichs között is, ez utóbbi az Alexander Dugin ideológiáját követő szélsőséges ifjúsági mozgalom, erőszakkal fenyegető, egyre erősödő tevékenységgel és erős mobilizáló képességgel.

Ezek az esetek mindenek előtt azt jelzik, hogy Oroszország a régióra nemcsak a politika vagy a hírszerzés szempontjából jelent fenyegetést, de biztonságpolitikai értelemben is.

E szervezetekkel kapcsolatban Oroszország látványossá váló érdeke a Krím annektálása óta, hogy destabilizálja a régiót. Cél az is, hogy próbára tegyék és aláássák az államok és bűnüldöző szerveik iránti bizalmat. Oroszország természetes szövetségesre lelt a szélsőséges mozgalmakban; az álhíreket és összeesküvés-elméleteket terjesztő, erős oroszbarát médiahálózat elsősorban a közösségi médián keresztül felerősíti és táplálja ezek hangját, mélyíti az etnikai, társadalmi és nemzeti konfliktusokat. Elszakadásra szólítják fel az Ukrajnában élő kisebbségeket, és ösztönzik őket, hogy csatlakozzanak Kelet-Ukrajnában a lázadókhoz. A menekültválság, amit a szíriai orosz beavatkozás csak súlyosbított, szintén erősítette ezeket a mozgalmakat és az álhíreket terjesztő médiabirodalmakat, hisz táptalajt jelentettek a félelem, a bizalmatlanság és az idegengyűlölet terjesztéséhez. Az ilyen propaganda célja, hogy kihasználja a régió országaiban a Nyugat iránt meglévő, bár nem domináns bizalmatlanságot, és egymás ellen fordítsa az országokat.²³

23 Globsec Policy Institute, “Central Europe under the Fire of Propaganda: Public Opinion Poll Analysis in the Czech Republic, Hungary and Slovakia,” 2016, http://www.cepolicy.org/sites/cepolicy.org/files/attachments/glb_trends_en.pdf.

2. táblázat: „Hozzánk tartoznak-e a szomszédos országok bizonyos területei?” Az egyetértők aránya százalékosan kifejezve (Pew, 2009)²⁴

Ország	Egyetért (%)
Bulgária	66
Magyarország	61
Oroszország	58
Lengyelország	51
Csehország	40
Szlovákia	29

Hiányzó válaszok

A Kreml rendkívül hatékonyan tud beférkőzni a könnyen megvásárolható és irányítható közép-európai szélsőséges pártokba és félkatonai szervezetekbe. Bár a régió destabilizálására irányuló erőfeszítések meglehetősen korlátozottak, a fenyegetést komolyan kell venni.

A fő probléma, hogy ezek közül az országok közül a legtöbbnek erre nincs válasza. A régió természetesen nem homogén ebből a szempontból. Az öt vizsgált ország közül egyedül Lengyelország rendelkezik Oroszországgal közös határral, és így hagyományosan óvatosabb a befolyásoló törekvésekkel szemben, vezetői tisztában vannak a Kreml „pszichológiai hadviselésével”. A cseh kormány is mutat hajlandóságot arra, hogy feltárja ezeket a kapcsolatokat, és intézményes formában lépjen ellenük.

²⁴ *Two Decades After the Wall's Fall*. Pew Global Attitudes, 2009 [cit: 2017-03-20]. Dostupné na: <http://www.pewglobal.org/files/pdf/267.pdf>.

Ezekben az országokban látható a szándék, hogy letartóztassák az orosz titkosszolgálati kapcsolatokkal rendelkező egyéneket, hogy fellépjenek a kémkedés ellen, és létrehozzák a félretájékoztató elhárító szerveket. A szlovák belügyminisztérium a közelmúltban bejelentette, hogy a szlovák rendőrség 12 új szakértőt vesz fel az orosz dezinformáció és hibrid fenyegetések miatt; ez nagy valószínűséggel válaszlépés arra, hogy Andrej Kiska, szlovák köztársasági elnök kifogásolta, hogy a szlovák állam nincs felkészülve az ilyen jellegű fenyegetések kivédésére.²⁵

Magyarország és Ausztria nem hajlandók sem cselekedni, sem reagálni, széles körben tagadják, hogy a régióban egyáltalán létezik orosz fenyegetés. A régió nacionalista vezetői hangoosan hirdetik, hogy képesek országukat a külső fenyegetésekkel szemben megvédeni, de szótlank maradnak a függetlenségük gyengítésére és állami intézményeik befolyásolására irányuló (akár erőszakos) orosz befolyás kapcsán. Sőt, néha még ők maguk ösztönzik ezt az Oroszországgal kapcsolatos diplomáciai hallgatásukkal és „pragmatikus” gazdasági és politikai kötődésükkel.

Mit kellene tenni?

A fenyegetés adta kihívásokra válaszként, a következő lépéseket javasoljuk:

1. A régióban az orosz befolyást biztonságpolitikai fenyegetésnek kell tekinteni. A belügyminisztériumoknak és a kémelhárítási szerveknek megfelelő létszámmal, forrással és politikai támogatással kell rendelkezni ahhoz, hogy fel tudják tární az ellenséges szándékú kapcsolatokat.
2. A közép-kelet-európai politikusoknak az Oroszországgal folytatott kétoldalú tárgyalásaik során nem szabad továbbra is úgy tenni, mintha nem lenne elefánt a porcelánboltban: szóvá kell tenni a politikai környezetükre irányuló összes orosz befolyásolási kísérletet, így azt is, hogy a Kreml eszközként használja fel

25 Márk Finta, "Szlovákia Az Orosz Propaganda Egyik Fontos Célországa," *Ujszo.com*, March 21, 2017, <http://ujso.com/online/kozelet/2017/03/21/szlovakia-az-orosz-propaganda-egyik-fontos-celorszaga>.

az erőszakos szervezeteket. Ezeket a kérdéseket kétoldalú tárgyalásokon kell megtárgyalni.

3. A szélsőséges szervezetek és az Oroszország közötti pénzügyi kapcsolatok ügyében hivatalos nyomozást kell indítani, a közelmúltban kiszivárogtatott információkat már az elkövetkező hónapokban ki kell vizsgálni (Surkov-dokumentumok, Usovskij-mailek, Laundromat-vizsgálat).
4. Mielőbb szükség van a bűnüldöző szervek széleskörű átvilágítására. Az orosz titkosszolgálat jelenleg is folytatja a bűnüldöző szervezetbe és titkosszolgálatokba való beépülést (különösen a posztkommunista országokban), ami lényegesen rontja a fenyegetések elhárításának esélyeit.
5. A régió országainak fel kell venni az állami nemzetbiztonsági dokumentumaik közé az orosz információk hadviselés és politikai befolyásolás veszélyét, ahogy azt a Cseh Köztársaság tette – a régió országai között eddig még egyetlenként.
6. A Kreml-barát érzések táptalaja az euroszkepticizmus és Amerika-ellenesség. Az orosz befolyást korlátozni kívánó politikai erőknek fel kell adni a Nyugat-ellenes retorikát.
7. Az Európai Uniónak a titkosszolgálatok integráltabb működésére kell törekedni annak érdekében, hogy legyőzhető legyen néhány tagállam vonakodása, mint pl. Magyarországé, hogy feltárják az orosz befolyás politikai veszélyét és e fenyegetések páneurópai jellegét.
8. Több transzatlanti politikai ráfordítás szükséges az Amerikai Egyesült Államok részéről. Az elmúlt években az előző adminisztráció „puha elszigetelődés” irányvonala felbátorította az ellenséges szándékú gazdasági és politikai befolyásolást a közép-kelet-európai régióban. Annak érdekében, hogy megakadályozható legyen ez a tendencia, az Egyesült Államoknak növelni kell és el kell mélyítenie elkötelezettségét a kelet-európai régió iránt – amely a 20. század mindkét világháborújának melegágya volt.

Közreműködők: *Petra Vejvodová, Jakub Janda, Veronika Vichová*

Politikai háttér

A kommunizmus bukását és Csehszlovákia felbomlását követően a Cseh Köztársaság 1993-ban a NATO és az EU integráns része lett. Közép-Európa posztkommunista országai közül Csehország követte a Közösségen belül leginkább a berlini vezetést. A két ország kapcsolatai hagyományosan fontosak, mégis visszafogottak voltak, a Krím anektálása pedig megosztotta a politikai térképet. A félsziget elfoglalását mind a parlament, mind a cseh kormány orosz katonai agresszióknak és törvényellenes akciónak tekintette. Ezzel szemben Milos Zeman, cseh elnök olyan nyíltan üdvözölte ezt a lépést, ahogy azt egyetlen EU-tagállam vezetője sem merte megtenni.

Az orosz befolyás különlegessége Csehországban, hogy az oroszbarát politikai szereplők viszonylag korlátozott politikai erővel bíró, de hangos és látható csoportot. Az erősen oroszbarát spektrum olyan politikusokra épül, mint az elnök, Milos Zeman vagy Jan Mladek, volt ipari és kereskedelmi miniszter (2014-2017) és a szélsőséges pártokra, mint a szélsőjobboldali Szabadság és Közvetlen Demokrácia vagy a Cseh- és Morvaország Kommunista Pártja, vagy a Nemzeti Gárda, illetve más félkatonai szervezetek. A szélsőséges szervezetek hangját jelentős oroszbarát „alternatív médiapalletta” erősíti fel.

Oroszbarát érzések uralják a cseh szélsőjobboldalt és szélsőségeket: Tomio Okamura, a Szabadság és Közvetlen Demokrácia vezetője támogatta a népszavazást Kelet-Ukrajna szeparatista területein; a Nemzeti Demokrácia Párt magasztalta Putyint, mert rendet és biztonságot akart garantálni Ukrajnában stb. Ezek a szervezetek három szempontból is veszélyt jelentenek. Először is, közvetlen nemzetbiztonsági veszélyt Oroszország Európa-ellenes hibrid háborújának megjelenési formájaként. Másodsorban, az oroszbarát cseh félkatonai szervezetek regionális veszélyt is jelentenek, amely átterjed a szlovák oroszbarát szélsőségesekre és félkatonai szintérré is.

Harmadszor, annak ellenére, hogy az ország integrálódott a nyugat-európai struktúrákba, a cseh lakosság több mint fele szkeptikus az EU-val szemben, így a Kreml pártolói könnyen szíthatják az intézményellenes hangulatot, még a szélsőségesek körében is. Csehország ugyanakkor jó példa arra, milyen lehet Közép-Kelet-Európa politikai válasza. A cseh belügyminisztérium 2017 januárjában létrehozta a Terrorizmus és hibrid fenyegetések elleni harc központját, azt követően, hogy a cseh biztonságpolitikai stratégia 2015-ben már felhívta a figyelmet a hibrid hadviselésre.

Egység a szélsőségesek között

A pártok és politikusok – a politikai russzofiliától megszállott mainstream intézményeken belül és kívül – legitimálják a Kreml geopolitikai irányvonalát azzal, hogy EU-, USA- és NATO-ellenes narratívát terjesztenek. Csehország azon kevés országok egyike, ahol a szélsőségesek gyakran visszhangozzák az államfő szavait. A cseh elnök, Milos Zeman oroszbarát attitűdje a Krím előtti időkre nyúlik vissza, és azóta is tart. Kijelentéseit gyakran visszhangozza az orosz állami és oroszbarát szélsőséges média: szerinte a Krímet nem lehet visszaadni Ukrajnának, Arszenyij Jacenyuk, volt ukrán miniszterelnök pedig az ő felfogása szerint is a „háború miniszterelnöke”.²⁶

A szélsőségesek között – a kommunista párt kivételével – a szélsőjobb-oldali pártok az Európában jól ismert minta szerint biztosítják Moszkvát korlátlan támogatásukról. Ebbe a csoportba tartozik a Szabadság és Közvetlen Demokrácia (SPD), a Nemzeti Demokrácia (ND) és a Társadalmi Igazságosság Munkaspártja (DSSS). A Moszkva-barát irányvonal és az EU vagy az Egyesült Államok bírálata együtt jár a migrációval kapcsolatos félelmekkel, a multikulturalizmus elutasításával és a globális összeesküvés-elméletekbe burkolt, általános idegengyűlölettel. Tomio Okamura, a Szabadság és Közvetlen Demokrácia vezetője például, nem csak tagad bárminemű orosz agressziót, de állítja, hogy az ukrán

²⁶ "Zeman: Jaceňuk je „premiér Váľky”, Nechce Mírové Řešení - E15.cz," *Zprávy E15.cz*, 2017, <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/zeman-jacenuk-je-premier-valky-nechce-mirove-rese-ni-1149666>.

„polgárháborút” az USA és az EU provokálta, a NATO pedig „fegyverkezik” Oroszország ellen.²⁷ Az ND egyik tagja választási megfigyelő volt a kelet-ukrajnai szeparatista választásokon.²⁸

Az orosz érdekek hirdetésében a szélsőséges pártok a parlamentben félreteszik szokásos egymás iránti fenntartásaikat. A parlamenti képviselők számára a legfontosabb oroszbarát civil szervezet, a Szláv Stratégiai Tanulmányok, „Napjaink fasizmusa” és „Mítoszok Oroszországról” címmel tartott szemináriumokat, amiket először a szélsőbaloldali Cseh és Morvaország Kommunista Pártja, majd Okamura szélsőjobboldali pártja szervezett 2016-ban. Tomio Okamura az alábbiakban foglalta össze „pacifista” felfogását: „Európában a békéhez az út Oroszországgal együttműködve, nem pedig vele konfrontálódva vezet.”²⁹

Szélsőségesek tevékenysége a Krím anektálását követően

Míg a cseh félkatonai mozgalmak általában hanyatlófélben vannak, az új oroszbarát megmozdulások lényeges növekedésbe kezdtek a krími válság után. A Csehszlovák Tartalékos Katonák a Tervezett NATO Parancsnoksággal Szemben (CSR) például 2015-ben alakult, alapító okiratuk szerint elutasítják, hogy a jövőben a NATO soraiban részt vegyenek bármilyen katonai beavatkozásban, Oroszország vagy más szláv ország ellen.³⁰ A szervezet tagjai elsősorban jól képzett volt katonák, akik legális fegyverekkel gyakorlatoznak. Egy másik szervezetet, a Nemzeti Gárdát (NHG), egy a Nemzeti Demokráciához közel álló személy hozta létre 2015-ben, válaszként a migrációs válságra azzal a céllal, hogy megvédje a Cseh Köztársaságot az állítólagosan beáramló menekültektől.

27 Tomio Okamura, „Ukrajina: Kdo Je Tu Vlastně Zločincem?,” September 8, 2014, <http://www.tomio.cz/aktuality/ukrajina-kdo-je-tu-vlastne-zlocincem/>.

28 Vera Žilková, „Volby v Donbasu Sledovali Vedle Senátora Doubravy I Fašisté Z Maďarska,” *iDNES.cz*, 2014, http://zpravy.idnes.cz/na-separatisticke-volby-v-donbasu-dohlizeli-clenove-krajne-pravicovych-stran-1hj-/zahranicni.aspx?c=A141103_130917_zahranicni_vez.

29 Tomio Okamura, „Sankce Vůči Rusku Byly Od Počátku Naprostá Hloupost,” accessed April 12, 2017, <http://spd.cz/tomio-okamura-sankce-vuci-rusku-byly-od-pocatku-naprosta-hloupost/>.

30 “Memorandum - Czechoslovak Soldiers in Ambush War against the Planned NATO Command,” accessed April 12, 2017, <http://csla.komuna.cz/memorandum-en-version/>.

Egyik vezetőjük, Nela Lisková, 2016 márciusában az NHG küldöttségének tagjaként ellátogatott a Donyeck-i Népköztársaságba. A találkozót követően megalakították a cseh „konzulátust”, amit a Donyeck-i Népköztársaság cseh civil szervezeteként jegyezték be, a vezetője Lisková „konzul” Ostravában, a konzulátust azonban a cseh külügyminisztérium nem ismerte el.³¹

Annak ellenére, hogy ezeknek a szervezeteknek csupán néhány száz tagja van, jelentős destabilizációs hatással rendelkeznek nemcsak a migránsok ellen irányuló idegengyűlölő akcióikkal, de azért is, mert Csehországban az oroszbarát „vertikális erőnek” is tagjai. Az NHG a Nemzeti Demokrácia Pártjával működik együtt, a CSR Milos Zemannak ajánlotta fel szolgálatait, aki eddig ezt az ajánlatot nem fogadta el.

A dezinformáció, mint nemzetbiztonsági veszély

Az oroszbarát dezinformációs képviselők alatt több tucat média és weboldal értendő, amelyek a felsorolt oroszbarát, közöttük a legszélsőségesebb szervezetek politikai üzenetének terjesztését segítik. Lehetőségeiket az is mutatja, hogy a csehek 25%-a jobban bízik az úgynevezett „alternatív médiában”, mint a mainstream hírforrásokban.³² A BIS, a cseh kémelhárítás 2015-ös éves jelentése szerint a kihelyezett médiaképviselők célja, hogy feszültséget keltsenek a társadalomban és a politikában, hogy megbontsák a NATO és az EU egységét, és nemzetközi szinten elszigeteljék Ukrajnát.³³ Mindennek alapján a belügyminisztérium a Kreml nemlineáris háborújának ellenintézkedéseként létrehozta a Terrorizmus és hibrid fenyegetések elleni harc központját.

31 “Donetsk Separatists Fly Flag At Czech Center That Prague Vows To Close,” *RadioFree-Europe/RadioLiberty*, 2016, <http://www.rferl.org/a/ukraine-donetsk-czech-consulate-ostrava-liskova/27962142.html>.

32 “Disinformation Operations in the Czech Republic,” *European Values Think-Tank*, September 13, 2016, <http://www.europeanvalues.net/vyzkum/disinformation-operations-in-the-czech-republic/>.

33 “Security Information Service (BIS)” (Security Information Service (BIS), 2015), <https://www.bis.cz/vyrocní-zprávaEN890a.html?ArticleID=1104>.

Közreműködők: *Grigorij Mesežnikov, Radovan Bránik*

Politikai háttér

Szlovákia esetében a Kreml befolyása részben a 19. századig vezető vissza, és a pánszláv ideológián nyugvó pozitív történelmi-nemzeti identitásépítésben gyökerezik. Az átalakulást követően Nyugat-ellenes érzelmek segítettek a nacionalista szereplőket, hogy újraélesszék a pánszláv irányzatokat. A 90-es években a Meciar-korszak erős oroszbarát külpolitikájának 1998 vetett véget és az ország integrációja a NATO és az EU nyugati struktúrába 2014-ben zárult le. A szlovák mainstream politika mégis „baráti pragmatizmussal” próbált közelíteni Oroszország felé, a hagyományosan erős oroszbarát érzéseknek megfelelően. Robert Fico miniszterelnök (SMER-SD) bírálta például a legnyíltabban az EU Oroszország-ellenes szankcióit.³⁴ A Kelet-Ukrajnában zajló háború azonban némileg módosította az egyenletet: Oroszország a lakosság szemében fenyegetéssé vált,³⁵ a kormány pedig határozottan támogatta Ukrajna területi integritását.³⁶ Míg a miniszterelnök „békés” politikájának nem volt része, hogy kilépjen az európai mainstreamből, addig a szélsőjobboldali Mi Szlovákiánk Néppárt (ĽSNS) csak nemrég vált a nacionalista, oroszbarát politikai pánszlávizmus mozgató erejévé. Bár az SNS korábban buzgón támogatta Oroszországot, a harmadik Fico-kabinet tagjaként már csillapította oroszbarát hangvételét.³⁷

34 Krekó et al., "Marching towards Eurasia - The Kremlin Connections of the Slovak Far-Right"

35 Ibid.

36 A szlovák kormány szintén ezt teszi a visszafolyó gáz biztosításával, humanitárius segélyekkel és ukrán katonai szakértők kiképzésével az Ukrán védelem és egészségügyi minisztériumoknak.

37 "Meet Slovakia's New Cabinet," *Spectator.sme.sk*, March 22, 2016, <https://spectator.sme.sk/c/20121797/meet-slovakias-new-cabinet.html>.

Ezzel ellentétben, az L'SNS nyíltan neonáci vezetője, korábban a szélsőséges ultrajobboldal legprominensebb vezetője, Marian Kotleba a Maidan forradalmat „terrorista” cselekedetnek minősítette, majd pártja petíciót nyújtott be a szlovák parlamentnek, és kérte Szlovákia kiválását az EU-ból és a NATO-ból:

„A NATO épp most próbálja meg elfoglalni Ukrajnát és Oroszországot. Az amerikai katonák egyre közelednek az orosz határhoz. És a mi áruló politikusaink segítenek nekik.”³⁸

Az L'SNS folytatja oroszbarát, establishment-ellenes politikáját, szembehelyezkedik az euroatlanti közösséggel, több más „civil” szereplőhöz és félkatonai szervezethez hasonlóan, amelyeket az erős oroszbarát online „alternatív média” is támogat^{39,40} A Kreml szlovákiai befolyásának legriasztóbb vonása, hogy kapcsolódik a szélsőjobboldali pártok és félkatonai szervezetek erőszakos „helyi” radikalizálódásához. Kotlebát egyrészt személyes kapcsolatok fűzik az egyik legmeghatározóbb csoporthoz, a Kysuce Ellenálló Akciócsoporthoz (VK), de a parlamenti képviselők és az L'SNS tagsága a VK tagjait faji indíttatású bűncselekményekkel és antiszemita gyűlöletbeszéddel is vádolják.⁴¹ A szlovák szélsőjobboldal határozottan veszélyes eleme ezen kívül az is, hogy vannak olyan szervezetek, amelyek katonákat küldtek Kelet-Ukrajnába, hogy az oroszbarát „felkelők” oldalán harcoljanak.⁴² Sőt, a félkatonai szervezetek számára az orosz különleges erők, a Spetsnaz volt tagjai tartottak kiképzéseket.

38 “V NATO Sme Bábkou Amerických Zločincov! NATO Vzniklo Preto, Aby Nás Zničilo Teroristov Ochraňujú, Nevinných Zabíjajú,” *Naše Slovensko – Noviny Politickej Strany Mariána Kotlebu*, 2016, <http://www.naseslovensko.net/wp-content/uploads/2016/10/nase-slovensko-oktober-2016.pdf>.

39 Példaként említhető a Szlovák-Orosz társaság (Slovensko-ruská spoločnosť), Pan-Slavic Union (Panslovanská únia).

40 Krekó et al., “The Weaponization of Culture: Kremlin’s Traditional Agenda and the Export of Values to Central Europe.”

41 Ezen felül a párt létrehozott egy csoportosulást “polgári katonák” néven, amely a vasútvonalakat ellenőrzi, azok menténk járőrözik, és fellép az “erőszakos romák” ellen, ezzel legitimálva az erőszak alkalmazását kisebbségekkel szemben.

42 “Slovak Extremists Groups Can Produce Rebels in Ukraine,” *Spectator.sme.sk*, February 26, 2015, <https://spectator.sme.sk/c/20056340/slovak-extremists-groups-can-produce-rebels-in-ukraine.html>.

Félkatonai radikalizálódás Oroszország segítségével

Bár a két legjelentősebb szlovák félkatonai csoport legfeljebb néhány száz embert jelent, katalizátorként hatott a háború Ukrajnában és a migrációs válság – nemcsak abból a szempontból, hogy ismét legitímálta a szélsőséges szervezetek hitvallását a vallási, etnikai és szexuális kisebbségekkel szemben, de a mindenütt meghúzóó történelmi, revizionista érzelmek alapján újraélesztette az ellentéteket a szlovák és magyar, illetve a szlovák és ukrán szervezetek között. A Szlovák Sorkatonák (Slovenskí Branci-SB) 2012-ben az orosz patrióta klubok mintájára alakult hivatalosan nem bejegyzett sport / katonai szervezetként.⁴³ Az SB tagjainak a Spetsnaz átfogó katonai kiképzést nyújt, Peter Švrčeket, a csoport vezetőjét és alapítóját a *Stiag* és az Orosz Kozákok képezték ki.^{44,45} Martin Kepřta, a csoport egy korábbi tagja, a Kelet-Ukrajnában harcoló igazolhatóan külföldi harcosok egyike, kijelentette:

„A cél Új-Oroszország (Novorosszija) és a Donyecki Független Köztársaság elismertetése. A hivatalos hadseregnek vagyok a tagja.”⁴⁶

A Kysuce Ellenálló Akciócsoport (Akčná skupina Vzдор Kysuce vagy VK) az egyik legveszélyesebb félkatonai mozgalom, nyílt követője Tisonak és de facto helyesli a holokausztot. A Szlovákia és Oroszország közötti „feszült viszony” miatt a VK 2015-ben nyíltan felszólította tagjait, hogy ha szükséges, akár fegyverek használatával is gyengítse a politikai intézményrendszert.⁴⁷ A szervezet destabilizációs képessége tovább erősödött Lukáš Kopáč vezetése alatt, aki egyesíteni kívánja szervezetét az SHO erőivel, hogy a 2020-as szlovák választásokon lehetőség szerint egy másik neonáci pártként indulhassanak.

43 A szervezet közvetlen kapcsolatban áll pl. a Putyin-barát „Éjzszakai farkasok” motorosbandával.

44 “Spoveď Slováka, Ktorý Bojuje Za Proruských Separatistov,” *Aktuality.sk*, accessed April 12, 2017, <https://www.aktuality.sk/clanok/271050/nevzali-ho-do-armady-siel-k-separatistom/>.

45 Tomáš Bičkoš, “Slovenskí Branci – Poslanie, Činnosť a Zmysel Existencie,” *Mea Patria*, February 15, 2013, <http://meapatria.sk/zaujalo-nas/slovenski-branci-%e2%80%93-poslanie-cinnost-a-zmysel-existencia/>.

46 “Spoveď Slováka, Ktorý Bojuje Za Proruských Separatistov.”

47 Dušan Mikušovič, “Preniknite Do Armády a Polície, Vyzývajú Verných Radikáli Zo Vzduchu,” *Denník N*, June 4, 2015, <https://dennikn.sk/151609/preniknite-armady-policie-vyzyvaju-vernych-radikali-zo-vzduchu/>.

Beszivárgás a bűnüldöző szervezetekbe

Komoly veszélyt jelentenek a szlovák nemzetbiztonság és védelmi közösség szempontjából az oroszbarát szervezetek, hiszen tagságukat általában a fegyveres erők alkalmazottaiból toborozzák. Az SB például olyan katonai fegyverzetet használ, amit a szlovák hadsereghez való kapcsolatain keresztül vagy a hadsereg tagjaitól szerez be. A VK fel is szólította tagjait, hogy szivárognak be a hadseregbe és a rendőrségbe.⁴⁸ A pozsonyi Személyek és Vagyontárgyak Védelme Magán Szakközépiskola (Súkromná stredná odborná škola ochrany osôb a majetku) Nyugat- és NATO-ellenes alapon működik. Az iskolát Štefan Kurilla, bejegyzett Spetznaz-oktató alapította orosz érdekeltséggel. Diákjait az iskola rendőri, önkormányzati rendőrségi, katonai rendőrségi stb. pályára készíti fel, és így szoros kapcsolatban áll a szlovák biztonsági intézményekkel. Jozef Gandžala, az iskola korábbi igazgatója egy másik bővülő félben lévő szervezetnek, a Szlovák Katonák Szövetségének (ASV) tagja, amely „hazaárulással” vádolta meg a honvédelmi minisztériumot, mert 2017-ben, a varsói csúcstalálkozót követően a V4 kötelezettségvállalásának részeként szlovák egységeket küldött Lettországba.⁴⁹ Az ASV elnöke Jozef Žarnovičan fenyegetőleg kijelentette:

„Eljön az idő, és már nincs is olyan messze, amikor Szlovákia nemzeti kormánya ellen tud állni a transznacionális, fasiszta korporatisták globális nyomásának (...), és egy erős nemzeti védelmi hadsereggel fogja megvédeni állampolgárait.”⁵⁰

48 Ibid.

49 “Predseda ASV Žarnovičan Podozrieva Skupinku Okolo Gajdoša a Naďa Zo Spáchania Vlastizrady. Žiada O Prešetrenie,” *Hlavné Správy*, February 3, 2017, <http://www.hlavnespravysk.com/predseda-asv-zarnovican-ziada-o-presetrenie-z-protistatnej-cinnosti-skupiny-padlo-aj-meno-gajdosa-a-nada/893524>.

50 “Výpoved Asociácie slovenských vojakov - ZEM & VEK,” *Zem a Vek - Časopis*, 2017, <http://www.zemavek.sk/articles/view/vypoved-asociacie-slovenskych-vojakov>.

Közreműködők: *Zgut Edit, Győri Lóránt, Juhász Attila*

Politikai háttér

A súlyos közös múlt ellenére, amely során Moszkva egyebek mellett letörte az 1956-os magyar forradalmat, a Szovjetunió összeomlását követően a magyar-orosz kapcsolatok viszonylag pragmatikusan és kiegyensúlyozottan alakultak. Az orosz energiatülszórás adta magyar pragmatizmus mindig is döntően meghatározta a mindenkori magyar kormány stratégiáját Moszkva felé. A közös nyelv, kultúra és vallás hiányában azonban szinte nem léteznek Magyarországon alulról szerveződő oroszofil mozgalmak. Az ukrán válság kirobbanása óta váratlanul mégis felbukkant néhány oroszbarát szervezet. A magyar társadalom általában inkább a Nyugat és nem Oroszország felé orientálódik, annak ellenére, hogy a nacionalista politika igyekszik az országot Kelet irányába terelni.⁵¹ A növekvő magyarországi orosz befolyás elsősorban a kormányzó Fidesz oroszbarát geopolitikai fordulata és a szélsőjobboldali Jobbik Magyarországért Mozgalom politikájára vezethető vissza. A 2014 óta eltelt időszak pedig egy új szintet jelent a korábbi kormányzatokra is jellemző „pragmatikus” oroszbarát politikához képest.

A Jobbik az európai szélsőjobboldali és jobboldali pártok hálózatának tagja, támogatja a Kreml geopolitikai célkitűzéseit, visszhangozza a hivatalos orosz álláspontot, valamint igyekszik destabilizálni a NATO-t és az EU-t. Ahogy azonban az elmúlt években a Jobbik kezdett a politikai spektrum közepe felé mozdulni és nyitni a Nyugat felé, bizonyos (Jobbikhoz kötődő) szélsőségesek és félkatonai szervezetek egyre fontosabb csatornaként szolgálnak az orosz befolyás Magyarországra terjesztésében. A gyűlöletbeszéd, revizionista célkitűzéseik, a magyar határon túli toborzó tevékenységük és nyílt ukránellenes kijelentéseik miatt ezek a szervezetek közvetlen nemzetbiztonsági veszélyt jelentenek.⁵²

51 “Magyarország a Legvédtelenebb Az Orosz Befolyással Szemben,” *Portfolio*, 2016, http://www.portfolio.hu/users/elofizetes_info.php?t=cikk&i=241345.

52 Juhász et al., “‘I Am Eurasian’ - the Kremlin Connections of the Hungarian Far-Right.”

A Jobbik és a hozzá kötődő szervezetek naggyűlései az orosz zászló körül

Annak ellenére, hogy a Jobbik igyekszik távol tartani magát félkatonai szervezetektől, a revizionista Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalomtól (HVIM), a Betyárseregtől, a Magyar Önvédelmi Mozgalomtól (MÖM) és a Farkasoktól, ezek, a személyes és pénzügyi összefonódások miatt, mégis mind a párt holdudvarába tartoznak.⁵³ 2009-ben Vona Gábor, a Jobbik elnöke a szélsőséges szervezetek vezetőivel a mai napig tartó stratégiai szövetségre lépett, amivel politikailag legitímálta a szélsőségesek legerőszakosabb elemeit is.⁵⁴

Ezek a szervezetek hagyományosan a kisebbségekre tekintenek ősellenségként (elsősorban a zsidókra és a romákra), de az ukrán válság óta ez a célpont láthatóan áttérlődik a geopolitikai kérdések felé, és egyre nyilvánvalóbbá válik pozitív attitűdjük Oroszország irányába. Ígretük szerint megvédik az erdélyi magyar kisebbséget, de támogatják a függetlenedés ügyét is. A Kreml ultrakonzervatív értékrendjét a kereszténység, a hagyomány és a család alapjára helyezve szintén magukévá tették. A magyar nacionalista narratívát az orosz geopolitikai lépések és a célirányos propaganda táplálja: élnek olyan revizionista remények, hogy a Krím annektálása segíthet Magyarországnak, hogy visszaszerezze elvesztett területeit, Kárpátalját és Erdélyt. Ez jól illik az orosz geopolitikai elképzelésekbe, hiszen vitathatóvá teszi a régióban az országhatárokat^{55,56} és megnyitja, illetve előidézti a területi vitákat, ami a jövőben akár befagyasztott konfliktusokhoz is vezethet.

53 Lóránt Győri and Attila Juhász, "A Jobbiknál Jól Megfér a Cukiság És a Szélsőségek," *24.hu*, December 15, 2016, <http://24.hu/belfold/2016/12/15/a-jobbiknal-jol-megfer-a-cukisag-es-a-szelsosegek/>.

54 "Gyilkolna a HVIM Alelnöke," *ATV.hu*, 2012, http://www.atv.hu/belfold/20120815_akasztana_es_gyilkolna_a_jobbik_szovetseges_szervezet_alelnoke.

55 "A Székelyföldi Autonómia Orosz Érdek, Állítja Egy Offshore Elemzőcég," *Világtérkép/Átlátás*, 2014, <http://vilagterkep.atlatszo.hu/2014/08/26/a-szekelyfoldi-autonomia-orosz-erdek-allitja-egy-offshore-elemzoceg/>.

56 "Tyirityán: Nem Tartjuk Orbánt Közellenségnek," *24.hu*, November 23, 2016, <http://24.hu/kozelet/2016/11/23/tyirityan-nem-tartjuk-orbant-kozellensegnek/>.

Ahogy azt Vladiszlav Surkov, Putyin volt vezető stratégiájának kiszivároztatott e-mailjeiből tudjuk, a krími válság idején a Kreml közvetlenül bátorította Magyarországon a politikai revizionizmust,⁵⁷ különösen Kárpátalja kapcsán. Alekszander Usovskij, Kreml-barát aktivista feltehető e-mailjei szerint a Jobbik és egy félkatonai szervezet 2014 nyarának végén még pénzügyi támogatást is kaphatott, hogy tiltakozásokat szervezzon.⁵⁸ A Jobbik és a HVIM valóban szervezett egy tüntetést 2014 augusztusában a budapesti ukrán nagykövetség épülete elé, ahol Kárpátalja autonómiáját és Ukrajna föderalizációját követelte.⁵⁹

Jellemző (korlátozott sikerű) gyakorlati példája ennek a stratégiának, hogy a HVIM 2014-ben nyilatkozatot adott ki és „Hazafiak Oroszországért” címmel tüntetést szervezett, ahol kijelentette, hogy „Kárpátalja nem Ukrajna, Székelyföld nem Románia.”⁶⁰ Ugyanez a szervezet egy másik alkalommal a Petro Porosenko érdekeltségébe tartozó csokoládék és édességtermékek bojkottjára szólított fel.⁶¹

Aktív intézkedések: a Magyar Nemzeti Arcvonal és a Kovács Béla-ügy

Vannak az eddig említetteknel is nyilvánvalóbb példák arra, hogyan akarták befolyásolni aktív intézkedésekkel a politikai eseményeket. Az egyik legveszélyesebb magyar gyűlöletcsoportot, a Magyar Nemzeti Arcvonalat (MNA) a közelmúltban gyakorlatilag feloszlatták a hatóságok, miután egyik vezetőjük, Gyórkös István 2016. október 26. halálosan megsebesített egy házkutatásra, fegyverek felkutatására kikerkezett rendőrt.⁶²

57 Kálmán, „Kiszivárgott Iratok.”

58 “Kremlin Is behind Anti-Ukrainian Protests in Poland: Analysis of the Hacked Correspondence - InformNapalm.org (English),” *InformNapalm.org (English)*, March 7, 2017, <https://informnapalm.org/en/kremlin-behind-anti-ukrainian-protests-poland-analysis-hacked-correspondence/>.

59 “Ez a háború nem a magyarság háborúja,” *Jobbik.hu*, August 9, 2014, <https://jobbik.hu/hireink/ez-haboru-nem-magyarsag-haboruja>.

60 “Vér Nélkül Nem Lehet: Magyar Nemzeti Radikálisok Erdélyben II.,” 2014, <https://atlatzso.hu/2014/05/28/ver-nelkul-nem-lehet-magyar-nemzeti-radikalisok-erdelyben-ii/>.

61 “Bojkott Indult a Kárpátaljai Magyarokért,” *Alfahír*, April 22, 2015, http://alfahir.hu/bojkott_indult_a_karpataljai_magyarokert.

62 “Lecsapott a TEK a Nemzeti Arcvonalra,” *24.hu*, November 15, 2016, <http://24.hu/belfold/2016/11/15/oriasrazzia-lefejeztek-a-nemzeti-arcvonalat/>.

A szervezetről kiderült, hogy jó kapcsolatokat tart fenn orosz diplomáttákkal és biztonsági szolgálatokkal. Oknyomozó újságírók felkutatták, hogy a GRU ügynökei, orosz diplomatának álcázva magukat, éveken keresztül zavartalanul vehettek részt MNA-tagokkal közös airsoft-gyakorlatokon.⁶³ Bár maga a gyilkosság nyilvánóan nem a Kreml utasítására történt, a kapcsolatok meglétének a ténye önmagában is jelzi, milyen veszélyes kapcsolatokat képes az orosz állam kiépíteni, ha lehetséges szövetségeseket keres a bizonytalanság keltéshez.

Bár közismert, hogy az MNA korábbi weboldala, a *Hídfő.ru* az orosz titkosszolgálat segítségével működött és aktív intézkedéseket is alkalmaztak,⁶⁴ a rendőrség és a parlamenti bizottságok nyilvánosan is megismerhető vizsgálata nem járta végig ezt a szálát.^{65,66} Hasonlóan, nem volt valódi előrelépés Kovács Béla, a Jobbik volt külpolitikai vezetője ellen indított nyomozásban sem, aki ellen jelenleg az EU is vizsgálatot folytat Oroszország számára folytatott kémkedés ügyében.^{67,68} Kovács letartóztatása még várat magára, egyelőre szabadon folytathatja Brüsszelben diplomáciai tevékenységét, és hamisíthatja meg a lehetséges bizonyítékokat. Aggasztó ez a helyzet, hisz a magyar hatóságok – tartva attól, hogy elveszítik Oroszország „barátságát” – jól láthatóan nem hajlandók fellépni az egyre nyilvánvalóbb orosz befolyással szemben, és ezzel a Kremlt egyben e gyakorlatok folytatására ösztönzik.

63 Panyi Szabolcs, “New York Times: Orosz Fedett Hírszerzők Évi Ötször Utaztak Le Bónybe,” December 25, 2016, http://index.hu/belfold/2016/12/25/new_york_times_orosz_fedett_hirszerzok_evi_otszor_is_gyakorlatoztak_gyorkosekkel/.

64 “Könyvedén Szórazokzik Velünk Az Orosz Titkosszolgálat,” August 19, 2014, http://index.hu/belfold/2014/08/19/from_russia_with_love/.

65 A magyar kormány nem adott ki tiltakozólevelet vagy követelte az orosz nagykövettől, hogy magyarázza meg a gyűlöletcsoportok és az orosz szervek közti kapcsolatot.

66 Panyi Szabolcs, “Szijjártóék Nem Lépnek a Bónyi Rendőrgyilkos Orosz Kapcsolatai Miatt,” November 10, 2016, http://index.hu/belfold/2016/11/10/szijasrtok_nem_lapnek_a_bonyi_rendorgyilkosság_orosz_titkosszolgalmati_szala_miatt/.

67 Az Alkotmányvédelmi Hivatal (AH) gyanúsította meg a 2014-es parlamenti választási kampány közben, de még nem sikerült kideríteni, ki volt Kovács Béla kapcsolattartója.

68 Zoltán Ember, “Kovács Béla Él És Virul Strasbourgban,” *24.hu*, June 15, 2016, <http://24.hu/belfold/2016/06/15/kovacs-bela-el-es-virul-strasbourgban/>.

Európai és regionális biztonsági fenyegetés

Magyarország egyre inkább a szélsőségesek, az „alt-jobb” európai szervezetek és az orosz propagandatevékenységek központjává kezd válni.

Az orosz intézményes befolyás egyebek között a magyar szélsőjobb-dali mozgalmak és több Európában működő oroszbarát szeparatista szervezet kapcsolataiban manifesztálódik, céljuk a régió területi integritásának gyengítése. A HVIM román ága tapasztalatcserét szervezett a Moldáv Nemzeti Demokrata Mozgalommal (MND): *„Arra voltak kíváncsiak, hogyan lehet felépíteni egy szervezetet, tőlünk akarnak tanulni (...), az EU semmi jót nem adott (...), le a kalappal Putyin előtt, az oroszokra számíthatunk”* – mondta a találkozóról Szócs Zoltán, akit a román ügyészség megvádolt, hogy egy terrorista akciót készített elő, amely kapcsolatba hozható a HVIM-mel.⁶⁹ Érdekes módon, a fent említett Surkov-stratégia központja Magyarország és Románia lett volna, innen szították volna a szakadár érzelmeket Ukrajna destabilizálásához.

Dér Zsolt, a Farkasok egyik vezetője, a Betyársereg tagja és a jugoszláv háború veteránja csak azért akart később csatlakozni a kelet-ukrajnai orosz szeparatisták oldalán a harcokhoz, mert akkor éppen Sneider Tamásnak, a Jobbik képviselőcsoport tagjának, a magyar Országgyűlés alelnökének volt az asszisztense.⁷⁰

Toroczkai László, a HVIM alapítója és a Jobbik alelnöke kapcsolatban áll a putyinista James Dowsonnal, a brit Knights Templar International (KTI) vezetőjével és egyes ál-híroldalak tulajdonosával, aki sokak szerint az oroszbarát bolgár félkatonai szervezet, a Sipka „határjárőr tevékenységének” a támogatógyűjtője.^{71,72}

69 “Vér Nélkül Nem Lehet.”

70 “Dér Zsolt És Az Igazság – Válaszok a Bulvár Média Hazugságaira,” *Szent Korona Rádió*, March 31, 2016, <http://szentkoronaradio.com/blog/2016/03/31/der-zsolt-es-az-igazsag-valaszok-a-bulvar-media-hazugsagaira/>.

71 A Sipka tevékenysége főleg a menekültek fizikai bántalmazásában öltött testet.

72 Gergely Miklós Nagy, “Fehér Embernek Fillérékért! - Oroszbarát Brit Újfasiszták Toroczkai És a Jobbik Közéleben,” *Magyar Narancs*, 2016, <http://m.magyararancs.hu/kismagyarorszag/feher-embernek-fillerekert-101832>.

Ezen kívül, Nick Griffin, volt brit szélsőjobb vezér is Budapestre költözött, hogy az illiberalizmus biztonságában találjon menedéket. A destabilizálódás veszélye annyira valóságos, hogy 2015-ben a Karpatska Sic, egy ukrán félkatonai szervezet megfenyegette a HVIM-et és a Jobbikot, hogy mindkét szervezetet megsemmisíti.⁷³

73 "Fegyveres Ukrán Szervezet Fenyegette Meg a Jobbikot És a HVIM-et," *Alfahír*, April 24, 2015, http://alfahir.hu/fegyveres_ukran_szervezet_fenyegette_meg_a_jobbikot_es_a_hvim_et.

Közreműködők: *Lukasz Wenerski, Michał Kacewicz*

Politikai háttér

Az orosz politika Lengyelországban – történelmi okokból és a közelmúlt eseményei miatt egyaránt – korlátozott eredményeket ért csak el. A területi agresszió, az oroszosítási kísérletek és a korábbi szovjet megszállás miatt a Kreml pozíciója, a pánszláv érzelmek és a keleti keresztény hatalom csodálata nehezen kap támogatást. Ehelyett Varsó fő célja a rendszerváltást követően az volt, hogy egyszerre integrálódjon az euroatlanti közösségbe, és őrizze meg a posztsovjet állam függetlenségét. A Krím jogellenes megszállása és az azt követő orosz-ukrán háború Kelet-Ukrajnában a lengyel kormány számára ismét azt igazolta, hogy a Kreml katonai agresszor, aki a politikai intézményrendszer és a társadalom egészét fenyegeti. Nem meglepő, hogy a 2016 júliusában Varsóban megtartott NATO-csúcstalálkozó eredményeként megerősítették a szövetség keleti szárnyát, és Lengyelországban egy zászlóaljharccsoportot helyeztek el. A Kreml így kénytelen a lengyel nacionalista-szélsőséges mozgalmakat szelíd erővel a szélsőséges médián keresztül elérni, de támaszkodhat némi közvetlen politikai befolyásra a lengyel politikusok, pártok és civil szervezetek egy nagyon kis csoportján keresztül is, elsősorban a Mateusz Piskorski vezette Zmiana vonzasköréből. Az orosz működési mechanizmus ezért nem elsősorban a lengyel Nyugat-barát geopolitikai irányvonalat akarja nyíltan megkérdőjelezni, inkább a háttérmenti feszültségeket akarja szítani Ukrajnával, Németországgal és az intézményellenes érzéseket akarja felhasználni Lengyelország és a régió destabilizálására.

Választási biznisz és kémkedés

Mateusz Piskorski, a lengyel Önvédelem (SRP) szélsőjobboldali párt politikusa 2005-ben rövid időre a Szejm képviselője lett, ezzel elindítva sikeres külpolitikai karrierjét. 2007-ben létrehozta az Eurázsia-barát Geopolitikai Elemzések Európai Központja (ECAG) szellemi műhelyt, ami a Kreml közvetítőjeként vett részt, hogy „választási megfigyelőket” szervezzenek, aminek során együttműködött a Független Államok

Közösségének Választási Ellenőrző Szervezetével (CIS-EMO). Egy-egy misszió költségvetése 100-200 ezer euró volt. Ahogy egy volt politikus mondta:

„Találkoztam Piskorskival (...) Kinyitotta a naptárát, ami csordultig tele volt: Kaukázus, a volt Szovjetunió, Afrika. Azt mondta: „Jöhet velünk, ha akar. Kerítsen pár embert, lehetőleg volt képviselőket, önkormányzati tagokat. Én hagytam, de sok kollégám szerette az ilyen politikai turizmust.”^{74,75}

A 2015-ös krími válságot követően Piskorski volt SRP-tagokból, a szélsőséges Lengyel Kommunista Ifjúság Pártból és a szélsőjobboldali Falangából megalakította a Zmiana (Változás) balos pártot, hogy soha nem látott képviseletet biztosítson az orosz érdekeknek. A Zmiana Varsó és a Kreml közeledését sürgette, tagadta az orosz katonai intervenciót Kelet-Ukrajnában, valamint Kijevet hibáztatta az „összeomlásért”. A politikust 2016-ban kémkedés vádjával letartóztatták, miután az Új Jobboldal Kongresszusa (KNP) két, határon átnyúló szabotázzsal gyanúsított korábbi aktivistájának házáat átkutatták. A vád szerint 2014-ben Nyugat-Ukrajna területén „aktív intézkedésekben” vettek részt, megkísérelték megromlani a Bandera emlékműveket, hogy etnikai feszültségeket keltsenek a lengyel kisebbség és az ukrán többség között.⁷⁶ Kiderült, hogy Piskorski ismeri Kovács Bélát, a jobbkios magyar EP-képviselőt, akit a magyar hatóságok szintén a Kremlnek való kémkedés miatt vád alá helyeztek, és hogy mindketten a törvényellenes krími népszavazás „független megfigyelői” voltak.⁷⁷

74 Piskorski többek közt meggyőzte Andrzej Lepper és két politikust az LPR-ből, hogy vegyenek részt ilyen kiküldetésekbén. Ezen felül rávette néhány külföldi kapcsolattát is: egy belga professzort és kommunistát, egy francia tudóst és kutatót, egy német tanácsost és egy brit nacionalistát.

75 “Euroazjaci W Warszawie,” *Newsweek.pl*, January 15, 2013, <http://www.newsweek.pl/swiat/euroazjaci-w-warszawie,100369,1,1.html>.

76 “Putyin Ötödik Hadoszlopa: Újabb Kémek Után Kutat a Lengyel Elhárítás,” *PCblog/Átlátszó*, 2016, <http://pcblog.atlatszo.hu/2016/06/15/putyin-otodik-hadoszlopa-ujabb-kemek-utan-kutat-a-lengyel-elharitas/>.

77 Anton Shekhovtsov, “Pro-Russian Extremists Observe the Illegitimate Crimean ‘referendum,’” 2014, <http://anton-shekhovtsov.blogspot.com/2014/03/pro-russian-extremists-observe.html>.

A múlt sérelmeinek szelíd hatalma

A Kreml igyekszik kihasználni Lengyelországban a nacionalizmus jelenlegi reneszánszát és a szélsőséges médián, illetve politikusokon keresztül terjeszti a jobboldali, szélsőséges mozgalmak között népszerű, történelmi indíttatású ukrán- és Nyugat-ellenes narratívákat. A Lengyelország Nemzeti Újjászületése (NOP) vagy a Nemzeti Radikális Tábor (ONR) például aligha vádolható orosz szimpátiával, de ultrakonzervatív értékrendjük, az Ukrajna-ellenes és EU-ellenes irányvonaluk közvetve a Kreml kezére játszik. Döntő jelentőségű elem a II. világháborúban Volhina tragédiája, ahol az Ukrán Felkelő Hadsereg (UPA) lengyeleket mészárolt le. Marian Kowalski, az ONR vezetője kijelentette:

„Banderát támogatni Ukrajnában? Képtelenség. (...) Szerintem amint elkezdik a Bandera-kurzus emlékét ápolni, Lengyelországnak vissza kell vonnia minden baráti gesztust ettől az országtól.”⁷⁸

Mások egyértelműen aktív szerepet vállaltak: David Hudziec a Nagy-Lengyelország Tábora egyik aktivistájaként Donbasba költözött, hogy az ottani Novorosszia hírügynökségnek dolgozzon és véleménye szerint Lengyelország „igazi” ellensége Ukrajna. Bartosz Bekier, egy oroszbarát hírportál, az 'Xportal' főszerkesztője, a NATO-t „terrorista” szervezetnek nevezte annak ellenére, hogy az általa vezetett Falanga szélsőjobboldali mozgalom tagjai részt vettek a szövetség „Anakonda-16” hivatalos hadgyakorlatán. Janusz Korwin-Mikke, a szélsőjobboldali KNP alapítója és korábbi vezetője pedig egészen odáig ment, hogy elismerte, hogy a donbasi szeparatisták „orosz patrióták”, miközben náci karlendítéssel tiltakozott az EU ellen.⁷⁹

78 A kutatás keretében készült interjú a nyilatkozóval.

79 Maïa de La Baume, “MEPs Suspended for Making Nazi Gestures,” *POLITICO*, October 27, 2015, <http://www.politico.eu/article/european-parliament-meps-suspended-for-making-nazi-gestures/>.

Közreműködők: *Dr. Bernhard Weidinger, Fabian Schmid*

Politikai háttér

Ausztria a II. világháború utáni, hagyományos „semleges” helyzete miatt különleges kapcsolatban van Oroszországgal, ami a krími eseményeket követő időszakban is megmutatkozott. A Krím annektálását követően Ausztria az EU-tagállamok közül elsőként fogadta Vlagyimir Putyint hivatalos látogatás keretében, 2014. június 24-én. Bár Ausztria elismerte, hogy a terület bekebelezése ellentétes a nemzetközi joggal, sőt, elvileg az EU-szankciókat is támogatta, a kezdet kezdetétől mégis élenjáró szószólója volt annak, hogy ezeket a büntető rendelkezéseket enyhítsék. Oroszország hagyományosan kiterjedt kapcsolatokat tart fenn osztrák üzleti és politikai szereplőkkel (köztük a balközép SPÖ-vel és a jobbközép ÖVP-vel), de ennek hatása inkább gazdasági, pragmatikus és jellegét tekintve ideológiamentes.

Ausztria különleges eset a politikai szélsőjobboldal és Oroszország közötti kapcsolatok szempontjából is. A legnépszerűbb ellenzéki párt, az Osztrák Szabadságpárt (FPÖ) az egyetlen politikai szereplő, amely számos területre kiterjedő, hivatalos együttműködési és koordinációs megállapodást kötött a kormányzó Egységes Oroszország Párttal.⁸⁰ A 2016. decemberi elnökválasztáson Norbert Hofer, a párt jelöltje a szavazatoknak közel 47%-át szerezte meg. Mi a magyarázata a Kreml támogatásának? E sikert követően lehet, hogy Oroszország azt reméli, hogy az FPÖ egyszer kormányra kerülhet (Ausztriában 1983 óta megszakítás nélkül koalíciós kormányok voltak)⁸¹, és annak fényében, hogy a párt máig vezetői a közvélemény-kutatásokat, és már kormányozni is volt alkalmuk, nem lehet ennek a lehetőségét sem kizárni.

80 Az olasz Északi Ligának hasonló, de kevésbé fontos megegyezése van velük, ami csak egy „koordinációs megegyezés”

81 “Russian Model Helps Extreme Right to Become Mainstream.” *Raamop Rusland*, 2017, <https://www.raamoprusland.nl/dossiers/europa/476-russian-model-helps-extreme-right-to-become-mainstream>.

Kapcsolatok Oroszországgal: mainstream és szélsőséges

Az FPÖ Oroszországra vonatkozó álláspontja igen meglepő, különösen az osztrák lakosság általános oroszellenes attitűdje és a szélsőjobboldal történelmi, szlávellenes nácizmuson alapuló Oroszország iránti ellen-szenve tükrében. Ez a politika a pártvezetés 2007 körüli tudatos orosz-barát fordulatának köszönhető, ami jelentősen felerősödött a 2014-es krími válság óta. Az FPÖ és a Kreml kapcsolata mögött a hevesen EU-ellenes párt hatalmi kilátásai és a közös politikai legitimáció áll: az FPÖ úgy érzi, maga mögött tudhatja Moszkva támogatását, és a párt képviselői elismerték a 2014-es krími és kelet-ukrajnai „népszavazásokat”, „választásokat” és a szentpétervári önkormányzati választásokat.

Az orosz kapcsolat az FPÖ legmagasabb szintjére épül. Heinz-Christian Strache, a párt elnöke, Johann Gudenus, a helyettese és Johannes Hübner, külpolitikai szóvivő rendszeres vendégek Moszkvában. A személyes hálózatok, közös értékek, a diplomáciai előnyök és üzleti kapcsolatok mind fontosak ebben a szerelemben. Az osztrák szélsőjobboldal oroszbarát irányvonala kezdettől fogva személyes és gazdasági okokra vezethető vissza, a kapcsolatok egyfajta politikai szövetséggé nőttek ki magukat, amit Konsztantyin Malofejev, ortodox oligarcha is erősít: szélsőséges hálózatokat pénzelt Ukrajnában és Európában, azaz ő „az az ember, aki Moszkva akaratát finanszírozza.”⁸² Ideológiai értelemben az együttműködés a csak „Gayropa”-nak nevezett, dekadens és erkölcsileg korrupt Nyugat ellen irányuló ultrakonzervatív értékekre épül. Gudenus egy orosz kapcsolatokkal bíró vállalatot vezetett és többször látogatta meg Putyin szövetségeseit Csecsenföldön és Belorussziában, sőt, választási megfigyelő is volt 2014-ben a krími népszavazáson. Az FPÖ nemcsak legitimálja az Orosz Föderáció bel- és külpolitikáját, de terjeszti a Kreml ultrakonzervatív és morális fölényét a Nyugattal szemben.

82 Justin Salhani, "The Russian Billionaire Carrying out Putin's Will across Europe," *Think-Progress*, January 4, 2017, <https://thinkprogress.org/putins-man-in-europe-a4fe6bb48d76#mwc728ky8>.

Ausztriában az orosz kapcsolatok túlmutatnak a politikai pártokon. Az orosz befolyás Ausztriában egyértelműen kitapintható a szélsőjobboldali ifjúsági mozgalmakban is. Egyre nagyobb hatást vált ki Alexander Dugin ideológiája a szélsőséges Ifjúsági Identitárius Mozgalomban (Identitäre Bewegung), amelynek ausztriai ágát 2012-ben alapították Európa feltételezett „iszlamizálódása” ellen. A csoport a menekültválság kezdete óta (politikai relevanciájához képest némileg aránytalanul) egyre nagyobb médiafigyelmet kap.

Általában elmondható, hogy Ausztriában és Németországban a „civil szervezetek”, az „alternatív média” és a szellemi műhelyek hatalmas hálózata érvel az oroszbarát álláspont mellett. Példa erre a bécsi Suworow Intézet, amely „hídként” szolgál a szélsőséges csoportosulások és keresztény-fundamentalista körök között. Egy másik példa a Kontinentális Kooperáció Centruma (Center for Continental Cooperation), amit valószínűleg (részben) az orosz kormány finanszíroz. Mindkét intézmény szoros kapcsolatokat tart fenn az Osztrák Identitárius Mozgalommal. A krími válság előtt és után Ausztriában úgy nevezett „aktív intézkedések” közvetett alkalmazásával „aktiválták” az egyéneket, civil szervezeteket, az oroszbarát médiát és a szélsőséges szervezeteket, hogy a Kreml proaktív módon képes legyen elérni és belenyúlni a szélsőséges európai pártok forrásaiba, befolyásolni az európai belpolitikát és gyengíteni az európai mainstream intézményeket.

A bálók városa

Az orosz befolyás Ausztriában nagy valószínűséggel erősödni fog az elkövetkező időben is, különösen azért, mert a felmérések szerint az FPÖ vezeti a közvélemény-kutatásokat, a következő választásra pedig várhatóan 2018 őszén kerül sor. Az elterjedt Amerika-ellenes érzések^{83,84} az antiliberalis és autoriter hagyományokkal párosulva, bár vitathatóan, de termékeny táptalajt jelentenek a Szabadságpárt és más szereplők számára az oroszbarát érveléshez.

83 A 2016-os Gallup US Global Leadership című jelentés szerint Ausztria látta a kilencedik legnegatívabban Amerika vezető szerepét a világban a 132 vizsgált ország közül.

84 “The 2016 U.S.-Global Leadership Report,” 2016, <http://www.gallup.com/services/191807/us-global-leadership-report-2016.aspx>.

Ausztria híd-szerepet tölt be Nyugat- és Kelet-Európa között, de nem pusztán az európai intézmények központjaként, hanem csomópont az orosz kémek számára is: a becslések szerint mintegy 2-3000 aktív orosz ügynök és informátor van Bécsben,⁸⁵ de az ország rendszeresen ad helyet orosz és európai politikusok találkozóinak is. Eddig az osztrák hatóságok nem mutattak érdeklődést eziránt: nem találtuk nyomát, hogy a biztonsági szolgálat hivatalos jelentéseiben említést tettek volna erről.

Az Ausztriában rendszeres oroszbarát események (az alternatív „Bécsi bál” 2014-ben és a szélsőjobboldali találkozó Linzben 2016 októberében) azt mutatják, különböző hátterű emberek nyíltan találkozhatnak és működhetnek együtt a hatalmas oroszbarát hálózaton belül. A Kreml és a szélsőjobboldal szereplőinek virágzó kapcsolata biztonságos menedékre talált Bécsben, hogy azután innen bővítse a Kreml oroszbarát szélsőséges hálózatát Európa-szerte. Az FPÖ és az Identitárius Mozgalom pedig közvetítővé vált az Európa keleti- és nyugati felén működő szélsőségesek között.

85 Sigrun Rottmann, “Vienna Is Still a Favourite Playground for Spies.” *BBC News*, July 8, 2010, sec. Europe, <http://www.bbc.com/news/10553310>.

1. MELLÉKLET – NYUGAT-ELLENES NAR- RATÍVÁK A VIZSGÁLT ORSZÁGOKBAN

Ausztria

Heinz-Christian Strache - Szabadságpárt (FPÖ)

„Nem akarunk világegést vagy harmadik világháborút, ami persze könnyen lehetne, véleményem szerint, mert rengeteg olajat öntenek szándékosan a tüzre (...) Tudattuk az amerikaiakkal, hogy nem oszthatnak meg minket itt Európában és hogy ne bujtsanak folyton az oroszok ellen.”

Csehország

Marek Obrtel - Csehszlovák Tartalékos Katonák (CSR) (félkatonai csoport)

„Nem tudok azonosulni az amerikai politikával. (...) Emiatt égtek le országok és haltak meg milliók szerte a földön.”

Tomio Okamura - Szabadság és Közvetlen Demokrácia (párt)

„Oroszországot büntették meg azokért a bűnökért, amit a kijevi ukrán fasiszták követtek el (...), ez is Brüsszel egyik veszélyes butasága volt.”

Natalija Vitrenkova - Szlovák Stratégiai Tanulmányok Intézete (civil szervezet)

„Ukrajna az újabb neonáci állam. Nem véletlen, hogy a Krím le akart válni.”

Magyarország

Cikk - Betyársereg (BS) (félkatonai csoport)

„Nemrég megtámadtak Prágában egy menekülttábor, de még Oroszországban is véget kellett vetni az agressziónak, amit ezek az ember-állatok művelnek, erővel le kellett állítani. De ez csak a kezdet. Az európai nacionalisták már készülnek a harcra, az ellenállás már elkezdődött. Hamarosan felszínre tör a túlélés iránti vasakarát és megvédi az anyaföldet, a családi tűzhelyet.”

Szabó Zsolt - Betyársereg (BS)

„Oroszország megint a világpolitika legnagyobb szereplői között van. Vlagyimir Putyin elnök hétfőn tisztázta a helyzetet és megmondta, vége az egypólusú világrendnek. Hivatalosan is megkezdődött Szíriában az orosz terrorizmusellenes művelet! (...) Ha azt mondjuk, Oroszország visszatérése pozitív fejlemény, akkor az nem azt jelenti, hogy Putyin most majd elhozza a földi paradicsomot. Nem, csak a rendet.”

Vona Gábor - Jobbik (párt)

„(...) él bennem a félelem, hogy ez valamilyen formában egy orosz-amerikai háború előjátéka. (...) azt hiszem, bármi is történjék Erdélyben, az nem a magyarokról és románokról szól, (...) hanem az Oroszország és az USA közötti hatalmi harcról.”

Szlovákia

Pártpetíció - A Mi Szlovákiánk Néppárt (LSNS)

„Jelenleg a NATO megpróbálja elfoglalni Ukrajnát és Oroszországot. Az amerikai katonák egyre közelednek az orosz határhoz. És a mi áruló politikusaink segítenek nekik.”

Thomas Bičkoš - Szlovák Sorkatonák (SB) (félkatonai csoport)

„Az, hogy tagjai vagyunk a NATO-nak, egy az USA befolyása alatt álló, terrorista-barát agresszív szervezetnek, vagy a túl-bürokratizált Európai Uniónak, ami Európát fokozatosan pán-európai szuper-állammá alakítja, nem ad abszolút garanciát vagy biztosítékot a Szlovák Köztársaság szabadságának és szuverenitásának megőrzésére.”

Martin Keprta - Szlovák Sorkatonák (SB) (félkatonai csoport)

„A cél Új-Oroszország (Novorosszija) és a Donyeck Független Köztársaság elismertetése. A hivatalos hadseregnek vagyok a tagja.” Ez azt jelenti, hogy amíg folytatódik a béke, a laktanyában maradok, és várok, mikor szólít megint a hazám szolgálatra.”

Közlemény - Kysuce Ellenállási Akciócsoport (VK) (félkatonai csoport)
„Szlovák testvérek, a Kysuce Ellenállási Akciócsoport szimpatizánsai és támogatói! Figyelembe véve, milyen feszült a kapcsolat Oroszországgal és milyen katasztrofális a szlovák biztonság és védelem helyzete, felszólítunk benneteket, bátor, mentálisan és fizikailag ép nacionalistákat, hogy képességeitek szerint szivárogtatok be a hadsereg és a rendőrség soraiba.”

Jozef Žarnovičan - Szlovák Katonák Szövetsége (ASV)

„Az Észak-atlanti Szerződés Szervezetét az amerikai és európai elit egyre inkább saját agressziója eszközeként arra használja, hogy újraossza a forrásokat, és nem arra, hogy védje a demokráciát, egy lényegében már amúgy is halott ideológiát.”

Jozef Žarnovičan - Szlovák Katonák Szövetsége (ASV)

„Eljön az idő, és már nincs is olyan messze, amikor Szlovákia nemzeti kormánya ellen tud állni a transznacionalista, fasiszta korporatisták globális nyomásának, világos szövetségi megállapodást köt erős és megbízható államokkal és egy erős nemzeti védelmi hadsereggel fogja megvédeni állampolgárait.”

Lengyelország

Mateusz Piskorksi - Zmiana (párt)

„[Ukrajna] mint állam, összeomlott. Ha a Nyugat, és ebbe beleértem Lengyelországot is, segíti Ukrajnában Bandera támogatóit, akkor az káoszba taszítja az országot.” (...) „A Krím népe már régóta oroszbarát. És félnek a Banderistáktól. Nekünk is félünk kellene.”

David Hudziec - Nagy-Lengyelország Tábora

„Amikor Ukrajnában kitört a konfliktus, nem akartam tétlen maradni. Lengyelországban egyszer csak mindenki Oroszország ellen fordult és gondolkodás nélkül az ukránokat támogatta. Elfelejtették hogy az a Bandera mozgalom éled újjá, ami oly sok kárt okozott a lengyeleknek. A Banderistáknak Lengyelország a legfőbb ellenség!”

Janusz Korwin Mikke - KORWiN (párt)

„A „Donbasi szeparatisták” orosz patrióták. Petro Porosenkonak, Ukrajna elnökének szét kellene verni őket, ugyanúgy, ahogy a németeknek el kellett fojtani a varsói felkelést. (...) Lehet, hogy meglepi, de ha Putyin helyében lettem volna, azután, hogy lelőttem azt a repülőgépet, én azonnal 50 000 katonát küldtem volna, hogy elfoglalják az országot, kivégeztem volna az összes bűnözőt és tisztességes választásokat tartottam volna.”

2. MELLÉKLET – OROSZPÁRTI FÉLKATONAI SZERVEZETEK KKE-BAN

Csehország

Csehszlovák tartalékos katonák (CSR)			Alapítva: 2015
Tagság	Ideológia	Erőszakos fenyegetés	Kapcsolat oroszokkal
kb. 500/6000**	Nacionalizmus, pánszlávizmus, NATO-ellenes, Ukrajna-ellenes	Katonai kiképzés, legális fegyverek	Retorikai

Nemzeti Gárda (NHG)			Alapítva: 2015
Tagság	Ideológia	Erőszakos fenyegetés	Kapcsolat oroszokkal
kb. 50/2500	Nacionalizmus, pánszlávizmus, NATO-ellenes, migráció-ellenes, Ukrajna-ellenes	Katonai kiképzés, válsághelyzetek kezelése	Donyecki Népköztársaság, Donyecki Népköztársaság konzulátusa Ostrava

Magyarország

Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom (HVIM)			Alapítva: 2001
Tagság	Ideológia	Erőszakos fenyegetés	Kapcsolat oroszokkal
kb. 100-200	Nacionalizmus, revizionizmus, antiszemitizmus, migráció-ellenes, Ukrajna-ellenes	Katonai kiképzés, oroszbarát, terrorizmussal kapcsolatos ügy, erőszak migránsokkal szemben	Dnyeszteren túli területek

Betyársereg (BS)			Alapítva: 2008
Tagság	Ideológia	Erőszakos fenyegetés	Kapcsolat oroszokkal
kb. 400	Neonáci, antiszemitizmus, roma-ellenes, migráció-ellenes	Katonai kiképzés, védelmi pénzek. gyűlöletbűnözés romák ellen	Orosz harcosok klubja

Farkasok			Alapítva: 2011
Tagság	Ideológia	Erőszakos fenyegetés	Kapcsolat oroszokkal
n.a.	Nacionalizmus, antiszemitizmus, roma-ellenes, migráció-ellenes	Katonai kiképzés, airsoft gyakorlatok	Szeperatisták

Új Magyar Gárda (ÚMG)			Alapítva: 2009
Tagság	Ideológia	Erőszakos fenyegetés	Kapcsolat oroszokkal
kb. 200	Nacionalizmus, antiszemitizmus, roma-ellenes, migráció-ellenes	Katonai kiképzés	Retorikai

Magyar Önvédelmi Mozgalom (MÖM)			Alapítva: 2014
Tagság	Ideológia	Erőszakos fenyegetés	Kapcsolat oroszokkal
n.a.	Nacionalizmus, antiszemitizmus, roma-ellenes, migráció-ellenes	Katonai kiképzés, rRoma-ellenes felvonulások	Retorikai

Magyar Nemzeti Arcvonal (MNA)			Alapítva: 1989/ megszűnt
Tagság	Ideológia	Erőszakos fenyegetés	Kapcsolat oroszokkal
n.a.	nacionalizmus, antiszemitizmus, roma-ellenes, Putyin-párti	Katonai kiképzés	GRU

Szlovákia

Szlovák Sorkatonák (SB)			Alapítva: 2012
Tagság	Ideológia	Erőszakos fenyegetés	Kapcsolat oroszokkal
kb. 150	Pánzlávizmus, NATO-ellenes, Ukrajna-ellenes	Orosz harci, túlélési és taktikai képzés, Szisztéma (Система), éleslövészet	Szeptaratiszta harcosok – M. Keprta, Stia g egyesület, Spet-snaz és OMON kiképzők, Orosz patrióta klub, Kilenc Farkas

Kysuce Ellenállási Akciócsoport (VK)			Alapítva: 2011
Tagság	Ideológia	Erőszakos fenyegetés	Kapcsolat oroszokkal
kb. 200	Neonáci, pánzlávizmus, antiszemitizmus, NATO-ellenes, Ukrajna-ellenes	Katonai kiképzés, beszivárog a fegyveres erőkbe, gGyjtogatás roma családnál	Retorikai

*Orosz félkatonai szervezetek csak Csehországban, Szlovákiában és Magyarországon vannak. Nincs orosz félkatonai szervezet Ausztriában, némely lengyel félkatonai mozgalomba viszont beszivárogtak az orosz-barát politikusok.

** Szakértők által becsült létszám/önbevalláson alapuló taglétszám.

Az ukrán válság kezdete óta azok a különböző szélsőséges szervezetek, amelyek korábban elsősorban az etnikai, vallási és szexuális kisebbségeket tekintették fő ellenségnek, a figyelmüket geopolitikai kérdésekre irányították. Azon kívül, hogy a NATO és az EU ellen agitálnak, különös szimpátiát mutatnak Vlagyimir Putyin Oroszországával, amit ideológiai és politikai mintának is tekintenek, ugyanakkor mély gyűlölettel viseltetnek Ukrajnával szemben. Mindez nem véletlenszerű, hanem inkább a Kreml szélesebb értelemben vett törekvéseinek részeiként értelmezhető, melyek alapjaiban akarják aláásni a régió stabilitását és a kétoldalú kapcsolatokat Ukrajnával, elsősorban úgy, hogy a régió igazi „bajkeverőit” támogatják: a szeparatista, revizionista és ultranacionalista érzelmeket. Minél több az országok közötti vitás kérdés, minél több történelmi sérelem támad fel a határok mentén, és minél több félelmet és zavart támasztanak a régióban, annál jobb a Kremlnek. A stratégia célja, hogy kiaknázza a közép-kelet-európai régió belső gyengeségét: a régmúlt idők területi vitáinak keserű emlékét, a nacionalista-szeparatista tendenciákat és a sovinizta ideológiák nemzetet újra nagyra tévő ígéreteinek kísértő szellemét. Meg szeretnénk köszönni az egyes országtanulmányokon végzett kitűnő munkáját a következő nemzeti kutatóknak: Fabian Schmid, Bernhard Weidinger Dr., Petra Vejvodová PhD., Jakub Janda, Veronika Víchová, Michal Kacewicz, Łukasz Wenerski, Grigorij Mesežnikov PhD., Radovan Bránik, Daniel Milo JUDr., Attila Juhász, András Dezső, Szabolcs Panyi.

POLITICAL CAPITAL
POLICY RESEARCH & CONSULTING INSTITUTE